Een lijfpoëet van Prins Maurits

DOOR

PROF. DR. C. G. N. DE VOOYS.

DE roem van FREDERIK HENDRIK werd in VONDEL's poëzie bezongen, maar dat de lof van MAURITS door een Nederlands poëet uit zijn naaste omgeving niet minder uitbundig gebazuind is, bleef tot nu toe verborgen.

De eerste Januarië 1622 bood DAVID BECK Zijn Excellentie een eigenhandig geschreven bundel sonnetten aan, getiteld: *De Trophéén off Zege-teecken van den Nederlantschen Mars*, waarin hij tegelijk proeven van zijn dichtkunst en van zijn „penneconst” gaf. Dit manuscript bleef niet in het archief van de Oranjes, maar kwam na onbekende lotgevallen in het bezit van de uitgever J. MIJS te Tiel, die zo vriendelik was het tot mijn beschikking te stellen. ¹⁾

DAVID BECK, de dichter van deze *Mauritiade*, was tot nu toe een onbekende. Omtrent zijn persoon vernemen wij uit zijn werk niet veel. Op het titelblad noemt hij zich: DAVID BECK VAN CÖLN: hij behoort dus waarschijnlijk tot degenen die om geloofsredenen in de Nederlanden de vrijheid kwamen zoeken,

¹⁾ Daarvoor betuig ik hem hierbij mijn dank. Het is te hopen dat het handschrift later in het bezit komt van de Koninklijke Bibliotheek of in het huisarchief van de Oranjes, zodat het niet verloren gaat.

want telkens doet hij zich als vurig Calvinist en papenhater kennen. Zijn Nederlands vertoont slechts hier en daar sporen van zijn buitenlandse afkomst ¹⁾: hij is dus in 1621 reeds lang ingeburgerd in zijn nieuwe vaderland, dat hij met oprechte trots vereert. Uit de archieven blijkt alleen — gelijk een voorlopig onderzoek van Dr. H. E. VAN GELDER aantoonde — dat hij van een schoolmeestersfamilie is: zijn broer STEVEN in Den Haag en zijn broer HENDRIK te Rotterdam bekleedden dat ambt ook, en hij zelf wordt „Meester” genoemd. Wellicht blijkt later, wanneer hij de Hollandse bodem betrad. Hij zelf zegt alleen dat het in de kritieke jaren van de oorlog was:

Want als ick overdenck wat schrickelycker Vlam
Door *Hollant* golfde, doen ick eerst in *Hollant* quam
Myn hairen staen te Berg! ²⁾

Als „jonge man van Ceulen” ondertrouwde hij 30 Sept. 1618 in Den Haag met ROELTGEN LAMBRECHTS DR. VAN BELLE, uit Den Haag. Bij haar had hij twee dochters, SARA en ROELTGE; de vrouw is kort voor 28 Sept. 1635 gestorven; hij zelf stierf vóór 17 Maart 1641. ³⁾

Stond deze Keulenaar in betrekking tot het stadhouderlik hof? Uit de opdracht vernemen wij alleen dat hij schulde „onder de wiecken van (Zijne) Excellenties Bescherminge”, aan wie zijn pen „van rechtswegen toekomt”. De geheele opdracht luidt:

Doorluchtige Vorst! ende Genadige Heere:

Naerdien wy door den meer als schuldigen Plicht waardoor den *Hemel* soo veel hondert duysent *Zielen* aen Uwe Excellentie ende aen U doorluchtig huys verbindet (met Liefde, danckbaerheyt, ende ootmoedigen dienst, voor soo menigvuldige ende Oneyndige Weldaden van U Excellentie bewesen door Raet ende daet aen dese Vereenigde Landen, Christi kercke, ende aen de Consten ende Letteren in deselve) schuldig syn Uwer Excellentie op te offeren ons Goet, Bloet ende alle ons Vermoogen, omme van deselve te disponeeren naer Syn gelieven als Uwe zeer Geneygde ende Ootmoedige dienst-schuldige *Dienaeren*: Soo zal het sonder Redenen ende een groote Vermeetentheyte schynen te zyn, dat ick

¹⁾ Men lette er op, dat verscheiden woorden en vormen, die ons als Germanismen aandoen, omstreek 1600 tot de litteraire taal, ook van zuiver-Nederlandse dichters behoren. *Omsunst* b.v. gebruikt ook VONDEL; *oon* (= zonder) komt bij SPIEGHEL voor; *gewissen* (= geweten) bij HOOFT. Vormen als *nemel*, *verwinne*, *waren* in de toenmalige gedichten zeer gebruikelijk. Maar een vorm als *mennig* voor *menig* in stellig Keuls.

²⁾ *Poëme aen Syn Excellencie*, biz. 9.

³⁾ Ook deze feiten dank ik aen de vriendelijke mededeling van Dr. H. E. VAN GELDER. Mijn aanvankelijke veronderstelling dat onze dichter de vader zou geweest zijn van de bekende schilder DAVID BECK, in 1621 te Delft geboren, bleek dus onjuist.

Klinck-dichten: *Aen Syn exel: tie.*

I.

Is ick aensie u Deugt u Vroomicheyt, u Daden,
Die ghy van kints-been af getoont hebt onverslaegt,
En als Almene-Soon u edel bloet ghewaegt,
Om in der Woeders bloet u heldigh Smeert te baden:
En als ick ouerdenck Groot Vorst van hoe veel quade
Ghy ons verlost hebt en ver van ons hebt veriaegt:
Dan is mijn Musa stom, iaemijne Pen vertraegt!
En staet verwondert met u waerdig Loff beladen.
Niet weetende beducht, wat Diadem of Kroon
V heldig hooft verdient: noch wat verheuen Troon
Men tot Altaer van u Tropheen behoort te stichten:
Hier stuyt mijn Pen, die u Triumphen niet en kan
Wbeelden naer waerdv: oock sal gheen sterfflyc man
Die immer beelden tyt door Pen, Pinceel, noch Dichten.

2.

Wat helder Sonne heeft den Hemel in dees Eeuwe
Ter Weerelt in ons Klein Batavia gheplant?
Wiens goude radien de Weerelt door bekant,
De Weerelt oordeelt nute syn des Weerelts Leeuwe.
Wat Donderender Mars: wat blixem is dit Zeeuwe?
Het is den Krygs-God self van dit Vry-Nederlant:
Het is Neptünus, die by Scheuelinger Strant
Ghebout heeft syn Palley: wiens loffick steets uytichreeuwe.
Het is den Gedeon voor wien gants Spagnen heeft:
Die Godes heylig Volck in syn bescherming heeft:
Voor wiens rapier verchrickt des Antichriste-wooning:
Het is Oragnens Vorst: een Grave van Nassou:
Van Keyserlycken Stam: ons Vaderlant ghetrou:
Die waerdig is te syn des Weerelts eenig Kooning.

Uwer Excellentie come vereeren (ende tot een *Nieu-Jaar* opofferen) dese Uwe eygene *Trophéén* ofte in weynig *Verskens* U gantsche leven, loffelycke *Deugden* ende heldige daden, door de wyde *Weerelt* vermaert, beroemt ende gepresen: Naerdemaele den *Dichter* (die mede onder de wiecken van uwer Excellentiens Bescherminge schuylt, leeft ende sweeft, ende in zoete rust zyne Beroeping waerneemet) syne *Penne* ende alle syn vermoogen Uwer Excellentie van rechts wegen toekomt. Nochtans, alsoo wy God den Heere (wiens Beelt Ghy alhier levende representeert) aengenaeme Offeranden doen van de Goederen die wy van Syner goedertierenheyt houden en ontfangen hebben, ende als onse eygene rekenen, sonder sig te vertoornen: soo achte ick niet te zullen doen tegen (ofte tot verminderinge) der *Wetten* des Algemeynen Plichts tot Uwer Hoogheyt, Uwer Excellentie hiermede aanbiedende ende dediceerende de eerste Vruchten van mynen Arbeit zonder Arbeyt, hoewel Uwe Excellentie deselve (met my selven) sonder dat zig mogt toe eygenen met recht en reden. Ende waerlyck, wat zouden onse *Pennen*, de *Müsen*, de *Wetten*, het *Recht* in dese *Nederlanden*, met dese *Nederlanden* selve, sonder Uwe Excellentie (door Godes Genade) als hun eenig *Element*, *Bron*, *Ziel*, ende Leven? Ende waerdoor zouden de *Müsen* (insonderheyt) oock beter Uwen Weldaden erkennen ende Roemen, dan door onse *Poëtelycke* Gedichten?

Myn Heer! Onse Naerkomelingen (als de waerachtige ende oprechte *Richters*, van onse daden) verstaende door het waerachtig Verhael ende Getuygenisse van zulcke mennichte vreemde ende wtheemsche Boecken, Uwer Excellentiens wonderlycke ende schier ongelooflycke deugden en *Heroyxsche* daden, zouden onse al te groote Ondanckbaerheyt ende Naerlatigheyt verfoeyen ende met reden mogen lasteren, soo wy naergelaten hadden door onse *Pennen* te betuygen de groote Genade die de Heere ons doet, te moogen leven onder de Voorspoedige ende Gelucksalige *Regieringe* van soodanigen *Zege-rijcken*, Goedertierenen ende Godvruchtigen *Prince*, wiens *Lof* tot by den *Antipoden* gesongen wort. Doch sal Uwer Excellentie zonder twyffel vreemt vinden, dat ick (die geen Gebooren Nederlander ben, ende soo onervaren in de Tale, als onkundig inde *Dicht-konst*, zynde ter nauwer Noot eerst inder *Müsen* Schoole getreden) my vervoordere Uwe *Zege-Teecken* te dichten, een werck dat bet betamen zoude de ghene die den hemel ende de Natuyre ryckelycker van Geest en Const begaeft hebben dan my, ende die door lange Oeffeninge overvlieger zyn in onse *Nederlantsche Poësy*. Nochtans (verhope ick) zal mynen goeden yver ende aangeboorene genegentheyt (die my hiertoe aengeraden, geport, ende schier gedwongen hebben) tot Uwer Excellentiens doorluchtig Huys, ende voor al tot Uwe Princelycke Persoon, my eenig-sins verontschuldigen ende myne nederige *Musa* verschoonen. Ende indien hierinne

maer het minste Streepken zy, dat Uwer Excellentie mogt behagen (alsoo ick vastelycken vertrouwe dat hier ende daer onder hondert *Peerlen* al eene ronde zal gevonden worden) soo zal ick meer als vernoegt zyn van myner Moeyte: Want soo dit myn Werck (buyten verwachten) Uwe Excellentiens gunste maer mag verwerven, soo en zal het zelve niet alleen gants *Nederlant*, maer al de werelt behagen en welgevallen, ende ick daerdoor te meer beweegt in mynen Eenvoudigen doch oprechten yver voort te gaen, ende dese *Trophéén* metter Tyt veellicht te doen veranderen in eene *Nederlantsche Mauritiade*: Ten minsten sal ick hierdoor de Eere hebben, den eersten te zyn die door een *Heroyxsch Poëme* opgeweckt sal hebben onse *Nederlantsche Poeeten* (die den meesten deel in de ydelheden van *Venus*, *Cupido* ende *Bachus* geconfyt zyn) om henluyden hunne nedere ende teere *Myrten*-Cranskens te doen veranderen in Croonen van *Palmen* en *Laurieren*. Ende zal my voor al een hertelycke vreugde zyn siende met goeden oogen aengezien het ghene ick met Eerbiedigheyt van goederherten hiermede legge voor de Voeten van Uwer Princelycker Excellentie tot een gering *Nieu-Jaer*.

Hoog-Gebooren *Vorst*, ende Grootmoogende *Prince*. Ick bidde den Almoo-genden Uwer Excellentie te nemen in syne heylige Bescherminge, ende te verleenen het verkrygen Uwer Princelycker wenschen met een seer Geluckzalig, voorspoedig, ende *Zege-ryck* Nieu-Jaer. Den Ien Januarius Ao 1622. In 's Graven-Haghe.

Uwer Excellentie Zeer Ootmoedigen
dienaar D. BECK, Coloniensis.

Nederiger kan het bijna niet, en dit praeludium, dat inderdaad de toon aangeeft waarop deze lofzangen gestemd zijn, is niet geschikt om hoge verwachtingen te wekken omtrent deze „eerstelingen”. Maar tegen het einde blijkt dat achter deze nederigheid de eerezucht schuilt van een dichter, die het gevoel heeft meer te zijn dan een hofpoët of gelegenhedsrijmer. Hij behoort niet tot het rederijkersgild, maar wil als renaissance-dichter met een *Mauritiade* de kunst van zijn tijdgenoten nieuwe wegen wijzen. Dan zal er eens een dichter opstaan die de roem van zijn vaderland verheerlijkt in één groot Heldendicht. Zulk een dichter

Mag van haer heerlyckheit, Macht, Ryckdom, kryg en staet
(Waerin dat Hollant nu sig self te boven gact)
Vry brengen aen den dag een schoon *Bataviade*.¹⁾

¹⁾ Sonnet 18.

1. *So vinden die besten die voor Godes Troon lot. singel.*
 2. *Die goede herders van Judea heeft gebreest*
 3. *Die blinde dootschap dat den dromedarys die maest*
 4. *En hoorren niet: welck liet noech in mijn oopen kinnegh!*
 5. *En yselheus! mijn van sonder reyn omringet!*
 6. *Want my verhoer en draecht my op a vleugels laest,*
 7. *Welc hoogen dande. Jon kent mel dier. Deet. jacht!*
 8. *En vliegende met myn inden hemel dringt:*
 9. *Op dat ick uden Enchel en hoogen. Hemel. Cacl*
 10. *Dier. leeren maect: Op dat mijn Musa Godlyck prael*
 11. *Op. Harden. ouden. Tot. swan. Cassons. helt. te. f. sten.*
 12. *Mae. dact. Ghy. blyt. om. hoo. en. ick. op. Widen. xst*
 13. *En op mijn Musa ley ick al te. so. neren. lat. t.*
 14. *Wilt. (Mauritz) uden lot di. smos. den. Enchel. Die. sten.*

Als tweede proeve geef ik een sonnet van het twaalfstal *Op den vermaerden Velt-slach by Nieupoort in Vlaenderen* (No. 93—104)

100

Als nu *Batavia* met vrolycke Gesangen
 Wtbromde sangryck tot des Hemels hoog Gebou
 Den *Viaemschen Zege* des *Achilles* van *Nassou*,
 En Vreugde-Vieren naer de Wolcken deden slangen:
 Den Cardinael ontlucht, den *Admirant* gevangen,
 Den Spaenschen Cooning, met den *Roomschen* Bytebou,
 Die huylden rasende, vol Gramschap, spyt en rou,
 En spoelden in hun Tranen Aengesicht en wangen.
 Hoe stont *Italia* met *Oostenryck* bedeeft?
 En sagen *Spagnen* aen, dat daer wel had geweest,
 Doch niet licht wederom daer aen en docht te komen:
 Als hebbende genoeg geproeft de Oorlogs-hant
 Des *Nederlantschen Mars*, die haer had overmant
 Soo heldig dat haer bloet by *Nieupoort* dreef als stroomen.

Geheel in de geest van zijn held toont hij zijn afkeer van het Bestand, dat helaas geslaagde „vredesoffensief” van de Spanjaard. Het volgende sonnet waarin hij uiting geeft aan zijn spijt, is dus een eigenaardige tegenhanger van VONDEL's sonnet bij diezelfde gelegenheid, vol vreugde over de vrede.

126

Nassou doorsiende vast de loose Vosse-streken
 Des argen *Linx* (die vry van veynsen had Verstant,
 Om ons te vangen door den *Treves* of *Bestant*).
 En mocht van *Treves* noch van *Vrede* hooren spreken.
 Hy zag het *Spaensche Paert* oock vol *Sinonen* steken,
 (Ons dreygende met Moort, met Sweert, met Bloet en Brant.
 Die hy soo dickmaels inden Oorlog heeft vermant,
 En in een open Velt den *Beck* licht wist te breken.
 Hy zag wat onheyl uyt den *Treves* komen mocht:
 Hy wist wat Voordeel dat den *Spagnart* daer door socht,
 Die door zoo langen Cryg ons noyt en konde dwingen
 Doch ziende dat den Schalck gants *Hollant* overwon,
 Gaf hy den *Pays* aen die niet langer krygen kon,
 En weeck een weynigh om te grooter spronck te springen.

Tot de beste en merkwaardigste gedeelten van de cyclus behoren de sonnetten over de godsdiensttwisten tijdens het Bestand. Ook hier kiest de dichter onvoorwaardelijk de partij van MAURITS, en de verontwaardiging maakt hem welsprekend. Op tweeërlei wijzen brengt hij de ellende van de burgertwist in beeld:

137

Hoe schricklyck holde korts den *Nederlantschen* Wagen.
 Als *Jan van Spagnen* aan den Dyssel-Boom noch sat?
 De Paerden (als verdroest) en hielden spoor noch pat,
 Maar vlogen even dol door Steden, Dorpen, Hagen.

Den Voerman hadde doch daer in een goet behagen
 Hy was daer Oorsaek van: Want hy elck *Ros* en *Rat*
 Betovert hadde zelfs met *Spaens* (Ghy weet wel wat)
 Oock scheen hy regel-recht naar *Spaagnen* toe te jagen.

Nassou most van Syn Banck: Af most die oude Vracht,
 Want hy den *Roomschen* kraem daer op te laden dacht,
 Die hem was aenbesteet voor *Indiaensche* knollen.

Maer als den dwaes nu docht aen *Spagnens* Grentz te syn,
 Ontmoeten hem *Nassou* die Toom Gorreel en Lyn
 Instucken sneet: Strax hiel den Wagen op van hollen.

138

Het Cooninglycke *Wout* van Hollant wijtgeruchtig,
 Wiens Trotse Boomen staen verheven hemel-hoog,
 Een tweede *Paradys* naer aller Menschen oog,
 Verheerlyckt door en met *Orangens* Boom doorluchtig:

Sag onlangs Truyrig uyt syn schaduwe voor-vluchtig
 Der *Philomelen* Choor, vermits de Helle spoog
 Een doodelijke Pest, die door syn groente vloog,
 En bracht syn sangryck wilt ter Doot, of zieck, of zuchtig:

Het Levendige Groen zyns Boomgaerts gants verstierf
 Het schoon Geboomte met der Bloemen reuck verdierf:
Oragnens Boom alleen bleef zeker van die Plagen,

Die Bloeyde (trots de Hel!) wiens stercken reuck te lest
 Verdreef uyt al het *Wout* de locht der helscher Pest,
 Daer nu het Godlyck *Choor* Gods lof weer op gaet dragen.

Daarbij sluiten zich aan:

143

Wat helscher Vier vloog door de Nederlantsche Steden?
 Hoe vlamden Hact en Nyt? Tweedrachtigheyt en list?
 Wat doller Raserny? Wat *Acheronschen* Mist
 Verduysterde Gods Woort? Den Staet, het Recht en Reden?

Hoe quam den *Tuymelgeest* soo schrickelyck gereden
 Door kerck, Stat-huyss en Hof, dier hy geen heeft gemist?
 Daer hy des Tweedrachts saet soo dick te saeyen wist,
 Dat syn Vergiftische *Pest* doorkroop meest al de leden.

Hoe vocht men door Gelaet? Hoe dachtmen in het bloet
 Te baden (woedig) zyn verbittert heet Gemoet?

Soe haest Gods suyer Woort hier was gemaect verdachtig?
 Door onses *Sinons* list en syn half-*Room*s gespoock?

Het licht der Waerheyt doch verdreef dien helschen roock
 Te lest, en al syn Cracht wert door *Nassou* onkrachtig.

Ghebedt voor Syn
Excellentie.

Heer, Almachting God, en Schepper aller dingen!
Die inden Hemel hebt bevestiget Vwen Troon/
En onsen Vader syt door Christum Vwen Soon!
Wilt onsen David met u Enghelen omringen,
Op dat hy voor V Kerk mag Zege-ryckfespriegen
Den Spaenschen Goliath, en morselen syn Croon:
Dat hyaen Babel eens bereyde haeren Loon/
En Sion eens verlost Vloft mag vroolyck singen.
Besaligt al syn doen: Vgunst tot hem volhert:
En schryuet uwen wil geduyrig in syn hert:
Gelegent synen Raet: en sterckt syn oorlogs-handen.
Bewaert hem lang gesont: verlenget syn levens draet:
En dat hy Vredig steeds beheersche desen Staet/
Tot troost der Vromen/en tot heyl der Nederlanden.

Eynde der

Beek.

KLINCK-DICHTEN.

Wengevanschen te dichten
den eersten Januarij A^o 1621.
Eynde volcijn den lesten
Augustus Anno.
1621.

In's Gravenhaeg.

144

Den *Tuymelgeest* die droeg de fackel vast in handen
 Om onse Steden te vernielen kleyn en groot,
 En rechte het Tooneel (voor *Mars* en voor de *Doot*)
 Tot Inlants Oorlog in de Vrye Nederlanden:
 De Pylen vast verknocht (door Eendrachts stercke Banden)
 Van desen Vryen Staet ontbantmen sonder Noot,
 En onder nieuwen Eet (wien dat het oock verdroot)
 Wert menig duysent Man Gewapent in de Landen:
 Men was *Oragnen* hier gants moede, wars, en sat:
 Het *Hemels Manna* selfs dat walgden elck: Maer wat?
 Men trachte weder hier den *Spaenschen Room* te krygen
 Doch als dit quaet Gesnor aldus vast ging te werck,
 Quam *Mauritz* (onvoorsiens) en smetse uyt ons Perck
 Soo dapper dat sy van dien spronck noch anxtig hygen.

In een geheel andere toonaard eert hij MAURITS om zijn goedertierenheid
 en vergevensgezindheid:

152

Gelyck een Vader, die tot gramschap is ontsteken
 Door syn rebellig kint, syn Toornigheyt verbyt:
 En door Vermaeningen en goetheyt zig bevyt
 Om syn Moetwillig kint te winnen door soet spreken:
 Verdragende ten deel syn leelycke Gebreken,
 En (toonende berou) sijn feylen scheldet quyt,
 Niettegenstaende den voorleden smaet en spyt,
 Waervan hy sich door straf (met reden) mochte wreken.
 Alsulck een liefde heeft *Mauritius* getoont
 Aan soo veel steden, en quaetwillige verschoont,
 Die in *Batavia* trots tegen hem opstonden:
 Niet eens gedenckende hun feylen, hoon, en smaet,
 Alleen bekommert hoe de Pylen van den Staet
 Door Eendrachts stercken Bant maer mochten sijn herbonden.

Wanneer eindelijk het verwenste Bestand eindigt, dan juicht de dichter
 over de *Vernieuwinge van den Oorloogh*:

164

Juygt vreugdig *Hollants* Volck! O Zeeuwen doet nu branden
 U Vreugde-Vieren! nu het lang-gehaet *Bestant*
 Voor duysent plagen wort gedreven uyt het Lant,
 Waerdoor *Oragnens Leeu* geraeckt uyt syne Banden.
 Springt op van vroolyckheyt Vereende *Nederlanden*!
 U Goude Tyden zyn nu weder voor der hant:
 Dien helschen *Treves* steeckt den *Moort*: dien *Spaenschen* Bant
 Breeckt hyden gants in twee: klopt vreugdig in U handen!

Bedruckt *Bohemen*! haelt u hert nu weder op!
 Ghy droeve *Paltz*! en hout geen droefheyt in den krop!
 Het zal wel syn, hebt Moet, en wilt op God vertrouwen.
 Ick zie, ick zie alree den *Paus* beteutert staen
 Met syn gebroet: Ick zie den *Arent* vast begaen
 Met *Spagnen*, om de Macht te keeren van *Nassouwen*.

Daarbij sluit zich aan:

166

Ghy *Hemels-dochter*! O ghy allersoetste Vrede!
 Godinne! steeds verselt (tot pronck van Uwen Staet)
 Met Voorspoed, Vreugde, Rust, en *Ryckdoms* overmaet,
 Met liefd en Eendracht U den Hemel oyt bekleede:
 De weerelt wenscht om U en *Hollant* noemt U: Wreede!
 Jae *Zeelant* U vervloecht, en elck U hier versmaet:
 Om dat den *Satan* in den *Nederlantischen* Staet
 In *Vrede-Tyl* des Twist en Tweedrachts Wapens smeede.
 Maer daerentegen, als *Nassou* sig moedig sloeg
 Met *Spagnen*, Liede, rust, en Eendracht hun toeloeg:
 In Oorlog seker, en in *Vrede* schier Verlooren
 Hola ick doole! want den *Treves*: valschlyk draegt
 Den Naem van *Vrede*: die wort heden weer verjaegt,
 Op dat (door *Enton*) Ghy hier eens wort herbooren

Nu de listen van Spanje en Rome verijdeld zijn, kunnen de ouden vijanden weer openlik bestreden worden. Opmerkelijk is het, hoe deze dichter in zijn felle haat tegen Rome zijn Held idealiseert tot de kampioen voor het ware Geloof: tijdens „den Arminiaenschen handel” heeft hij het verdedigd tegen „JAN VAN SPANJE”, of — zoals hij later heet — „OLDEN JAN”, die met Spanje en Rome heulde; na het Bestand roept hij hem toe: „Vaert voort, O groote siel! wilt Roma kloeck bestryden” (Sonnet 170). Wanneer hij het over de Roomse „afgodery” heeft, dan slaat hij de toon aan van de oude Geuzentijd. Bij de herdenking van de martelaren der vrijheid zegt hij dat ze „wreetlyck syn verdaen, omdat zy Meel-is niet en wilden bidden aen” (Sonnet 51), een bekende Geuzen-woordspeling, die terugkeert in het *Poëme aen Syn Excellencie* (blz. 6), waar hij spreekt over „De Roomsche Cramery van Melis Papen Wet”. Maar het toppunt wordt bereikt in het volgende scheldsonnet op Rome:

169

Ghy seven-Bergsche Stat! Des Weerelts Cooninginne!
 Veelhoofdig *Monsterdier*! des *Antichristes* Stoel!
 Vervloecte *Babilon*! Afgoderyen Poel!
 O Grouwelyck Bordeel der *Sodomytscher* Minue!
 Nest der Verradery! der Vroomen Moorderinne!
 Eerloose Hoere! *Bron* der dwaling! Geylheyts doel
 Pest der Gerechtigheyt! Des Weerelts Vorsten Boel!
 Der Moordenaeren Burg! O wreede *Tygerinne*!

Ghy Moeder van de Pracht! O dochter van de Hel!
 Ghy Voetster alles Quaets! Paleys van *Jesabel*!
 Al troetelt Ghy U selfs, en roemt doorgaens op *Stagnen*:
 Beklaegt, beschreyt, besucht, beweenet Uwen val!
 Hy springt vast uyt het *Wout* die U Oordeelen sal,
 Den Cooninglycken *Leeu*, den Neve van *Oragnen*.

Als laatste proeve uit deze sonnettenreeks geef ik er een, waarin de trots spreekt op zijn nieuwe Vaderland, dat ook in wetenschappen en kunsten door MAURITS tot bloei gebracht is:

186

Soo onse Landen syn te kleyn in onse Dagen
 Om onser kinderen ontallyck groot Getal
 Te dragen nu voortaan, soo datmen over-al
 De Zee moet kruysen om nieu Landen te bejagen:
 Soo onse Steden nu van Ryckdom overwagen
 En syn met recht vermaert rontom des Weerelts Bal,
 Als Wapen-kamers, of des Weerelts Wapenstal,
 En kleynood-kisten, die des Weerelts Schatten dragen.
 Soo *Romen* en *Athenen* nu in Hollant zyn,
 Soo de Geleertheyt nu bewoont den *Leyd-schen Rhyn*,
 Soo Nederlant is vol van Treflycke Poeeten,
 En soo de *Musen* hier alleene houden hof,
 Daer van doorluchtig *Vorst!* komt U alleen den lof,
 Dien vry verhoogen *Heyns* en *Catz*, twee nieu *Planeeten*.

In sonnet 191—192 betreurt de dichter dat zijn Held geen zoon zal nalaten, die zijn taak kan overnemen:

O! mochten wy (Groot Vorst!) noch onsen wensch verwerven!
 En sien U Hoogheyd met een *Juno* eens gepaert
 Die eenen Jongen Prins (naar Uwen Vroomen Aert)
 Tot troost van onsen Staet, van U Bloet, mogt beerven!

Dan volgen enige sonnetten *Op het Conterfeytsel van Syn Excellentie*, nl. op zijn beeltenis door MIEREVELT, en ten slotte het *Ghebedt voor Syn Excellencie*, dat men in reproductie lezen kan.

Het *Poëme aen Syn Excellencie* is een samenvatting in epiese vorm, waarschijnlijk een poging om de *Mauritiade* te schetsen, die hij volgens zijn Opdracht eens hoopte te dichten. Ook de alexandrynen van dit gedicht zijn niet onverdienstelijk. Ten bewijze een kort fragment (blz. 3):

Groot Vorst! Ick mogt veel eer den blaeuwen *Oceaan*
 Met myner handen hol geheel uyt scheppen gaen:
 Of al de sandekens langs syne Stranden tellen,
 Eer ick U daden op een reye mogt vertellen:
 Wiens ontellyck Getal in hondert Boecken krielt,
 Waer voor myn Musa gants demoedig nederknielt:

Te vreden hier alleen dit weynig aen te roeren,
 En op haer Wieckskens door gants *Nederlant* te voeren.
 Der Vreemder Helden rey (ontelbaer) dien de *Doot*
 De Vracht betalen liet in CARONS Ouden Boot,
 Om over *Acheron* naer *Plutons* Ryck te vaeren,
 En aen Syn Borgery met Traenen te verklaeren
 De Oorsaeck hunnes *Doots*, en Uwer Armen Cracht,
 Wiens Blixem nimmermeer en schiet uyt hun gedacht
 Die weten wat U hant vermag, die *Hollants* handen
 (Vrywillig) ketent, en gesloten hout in Banden.
 En die het Machtig Heyr van dit Vry-Nederlant
 Nu geeft den lossen Toom, dan houdt in den Bant.
 Gelyck men somtyts ziet in *Hollants* duynen sandig,
 Of in U *Haegsche* Bos (zeer lieflyck en Waerandig)
 Dat eenig Jager naer het Wilt Syn honden lost,
 En achter aen door sant, door struyck en Telgen trost,
 Tot dat hy eyndelyck, naer synes herts verlangen,
 De Hinden, Hasen of Coonynen ziet gevangen:
 Den Jager schort de jacht, en onder syne Wet
 Ten lesten wederom elck van syn Winden zet:
 En vangt de Vangers, die sig willig laten binden
 Om byten noch gebas als syn gehoorsam *Winden*.
 So siet men onder U Beleyt des Oorlogsdans:
 Daer menig *Batavier*, *Duyts*, *Engels*, *Schot* en *Frans*,
 (Wiens hoofden gelauriert met Trotse *Zege*-Cranssen)
 Als vroomme Helden steeds naer Uwe Wetten danssen:
 Met soo veel duysenden Soldaten Cloeck en Trou,
 Die steeds hun Eere gaen opdraegen aen *Nassou*:
 En heldig voor Gods Woort en onse Vryheyt stryden,
 Om haest den *Antichrist* te brengen in het lyden.

Andere geschriften van DAVID BECK vond ik nergens vermeld. Wellicht is deze eersteling ook zijn laatste dichtwerk geweest, maar ook door deze ene sonnettenbundel heeft de Haagse hofpoëet aanspraak op een bescheiden plaatsje onder de lange rij van dichters uit onze vroege renaissance, de voorlopers van de Gouden Eeuw.